

Tilburg University

Noot bij: Beroepscommissie RSJ (2008-11-10)

Kooijmans, T.

Publication date:
2009

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Kooijmans, T., (2009). *Noot bij: Beroepscommissie RSJ (2008-11-10)*, No. 7, 4 p., Nov 10, 2008. (Sancties; Vol. 3, No. p. 192-195).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

5. Wat de medicatie betreft is het onbegrijpelijk dat het innemen daarvan niet onder toezicht van de verpleegkundigen is geschied, zoals in Nederlandse inrichtingen zeker gebruikelijk is.

6. De nachtelijke observatie van het kloppen op de tralies en het verzoek om een dokter de volgende middag hadden in relatie tot het voorgaande door alle betrokken functionarissen als duidelijk signaal moeten worden opgevat. Men mag er toch van uit gaan dat een gedetineerde die onlangs een suïcidepoging heeft gedaan een grote alertheid van alle betrokkenen behoeft wat een mogelijke suïcide-recidive betreft.

Niettemin stelde tijdens de procedure voor het Europese hof de door de zuster van R. aangeklaagde Franse regering dat het medisch psychologisch team geen enkel moment de gevangenisautoriteiten had gewaarschuwd voor suïcidegevaar bij R. en dat suïcide ook niet voorzienbaar was.

Nu eenmaal niet tot R.'s overplaatsing werd besloten is naar het oordeel van het hof weliswaar veel gedaan om adequaat te reageren op de gebeurtenissen na de poging tot zelfdoding en om het benodigde toezicht op R. uit te oefenen, maar zijn er toch ook contra's aan te wijzen. Het hof tilt tamelijk zwaar aan het feit dat het aan R. was overgelaten om zelf zijn medicijnen in te nemen en voorts dat hij in zijn toestand in een eenzame strafcel is geplaatst. Een en ander leidde mede tot zijn dood dan wel verhoogde zeer waarschijnlijk het risico. Het hof onderstreepte nog eens dat de kwetsbaarheid van gestoorde mensen om een speciale bescherming vraagt. Derhalve werd art. 2 EVRM geschonden geoordeeld. Wat de strafoplegging betreft werd op basis van de gebruikelijke beoordelingsmaatstaf geoordeeld dat deze gezien de toestand van R. een schending van art. 3 EVRM betekende.

Mijn eigen zojuist gemaakte kanttekeningen stroken niet alleen met dit oordeel, maar doen mij daaraan de hoop toevoegen dat de Franse gevangenisautoriteiten er de lering uit zullen trekken

dat ook de dagelijkse contacten en waarnemingen van het penitentiaire personeel van groot gewicht kunnen zijn voor te nemen belangrijke beslissingen. Juist het isoleren van deze categorie gedetineerden kan fatale gevolgen in de hand werken.

C. Kelk

7 Bezoek. Wens gedetineerde om bij (ambtelijk) bezoek in gelegenheid te worden gesteld zich terug te trekken op eigen cel. (Beroepscommissie 10 november 2008; Vegter, Diepenhorst, Lamens en Maes, secr.)

Post alia.

De inhoud van het beklag en de uitspraak van de beklagcommissie

Het beklag betreft een schending van de privacy van klager doordat op 28 mei 2008 een groep bezoekers in de inrichting is toegelaten zonder dat klager daarvan voordien op de hoogte was gesteld.

De beklagcommissie heeft het beklag gegrond verklaard op de gronden als in de aangehechte uitspraak weergegeven en bepaald dat klager een tegemoetkoming wordt toegekend van € 15,-.

De standpunten van de directeur en de klager

De directeur heeft in beroep zijn tegenover de beklagcommissie ingenomen standpunt als volgt toegelicht.

Op 28 mei 2008 bezocht een aantal medewerkers van de Rijksgebouwendienst en ambtenaren van het ministerie van justitie de inrichting. Het betrof daarbij een ambtelijk bezoek. De directeur voert aan dat hij verschil zou willen maken tussen de verschillende typen bezoekers en de aard van het bezoek. De inrichting heeft te maken met veel bezoekers. Bijna al die bezoekers komen tijdens kantooruren. Gelet op het aantal bezoeken en de aard van die bezoeken is het voor de directeur praktisch gezien niet goed

mogelijk om de gedetineerden steeds weer van elk bezoek op de hoogte te stellen. Daarnaast zijn er verschillende mogelijkheden waarbij gedetineerden en bezoekers elkaar kunnen tegenkomen. Het is ondoenlijk om bij elk bezoek individuele gedetineerden in de gelegenheid te stellen zich terug te trekken in hun cel. Anders dan zijn collega in een eerdere beroepszitting over een soortgelijke zaak heeft gesteld, acht de directeur dit evenals zijn mededirecteuren in strijd met een goede bedrijfsvoering. Het probleem is dat individueel in- en uitsluiten nogal personeelsintensief is.

Klager heeft in beroep zijn tegenover de beklagcommissie ingenomen standpunt als volgt toegelicht.

Klager vindt dat hij zelf moet kunnen bepalen of hij wordt geconfronteerd met bezoekers. Als voorbeeld noemt hij het bezoekuur, daar kiest hij zelf voor. Als er echter bezoekers op de arbeidszaal komen wordt klager niet in de gelegenheid gesteld zich terug trekken. Klager vraagt zich af of het niet mogelijk zou zijn om het bezoek aan te kondigen via de intercom. In dat geval kan klager zich dan tijdig terugtrekken. Klager wil tijdens zijn detentie geen personen tegenkomen die hij ook kan treffen na zijn detentie. Klager bedoelt dan met name toekomstige werkgevers of collega's.

De beoordeling

In de beslissing van 25 juli 2008, nr. 08/1115/GA is het volgende overwogen: "Wanneer in de inrichting personen van buiten op ambtelijk bezoek komen en daarbij de ruimten waar gedetineerden verblijven betreden, kan dit worden aangemerkt als een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de gedetineerde. Dat geldt temeer als onder de bezoekers – zoals in dit geval vaststaat – particuliere ondernemers zijn die (in het verleden) in een functionele relatie hebben gestaan met gedetineerden. Dergelijke bezoeken in de inrichting zijn soms – en in het onderhavige geval is dat niet betwist – in het belang van de bedrijfsvoering noodzake-

lijk. De bezoeken vormen, overigens mede in aanmerking genomen dat de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer in een dergelijk geval als regel beperkt zal blijven tot de mogelijkheid dat een gedetineerde herkend wordt en in aanmerking genomen dat de inbreuk tot op zeker hoogte inherent is aan het ondergaan van detentie, niet zonder meer een ongeoorloofde inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Echter, op de directeur rust bij bezoeken als de onderhavige wel de verplichting om de inbreuk zoveel mogelijk te vermijden dan wel zo beperkt mogelijk te doen zijn. Met de directeur is de beroepscommissie dan ook van oordeel dat het wenselijk is het bezoek tevoren aan gedetineerden bekend te maken zodat ze in de gelegenheid zijn om zich terug te trekken op cel. In het onderhavige geval is niet aannemelijk geworden dat de gedetineerden voor het bezoek de mededeling hebben gehad dat er bezoek in aantocht was en dat er de gelegenheid bestond om zich op cel terug te trekken. Gesteld noch gebleken is dat daarvoor in verband met spoed, de aard van het bezoek of om enige andere reden geen gelegenheid was."

Thans is door de directeur gesteld dat de bedrijfsvoering eraan in de weg staat gedetineerden in de gelegenheid te stellen zich in de cel terug te trekken. De bedrijfsvoering moet aangemerkt worden als enige andere reden als in de beslissing van 25 juli jl. Wanneer bij elk bezoek individuele gedetineerden de gelegenheid moet worden gegeven zich in de cel terug te trekken, is een intensievere personeelsinzet nodig. Naar het oordeel van de beroepscommissie is dat voldoende aannemelijk en is het in het algemeen een factor die mede in aanmerking moet worden genomen. Bovendien heeft de directeur aangevoerd dat er reden is rekening te houden met de aard van het bezoek. Naar het oordeel van de beroepscommissie is het zowel van betekenis of het bezoek is dat al dan niet beroepshalve komt, als of het bezoekers betreft die al dan niet in dienst van justitie zijn. Daar komt nog

bij dat ook het aantal bezoekers van betekenis is.

Reeds uit elementaire omgangsvormen volgt dat wanneer bezoekers een ruimte betreden (kort) tevoren dan wel bij het betreden van de ruimte wordt meegedeeld dat er bezoekers de ruimte betreden. Het verdient voorkeur dat tevens het doel van het betreden van de ruimte wordt meegedeeld. Of gedetineerden zich in dat geval kunnen terugtrekken in hun cel is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Daartoe moeten in ieder geval worden gerekend de aard en omvang van het bezoek, de beschikbaarheid van voldoende personeel en de spoedeisende aard van het bezoek. Bovendien is bij de afweging van de verschillende factoren van belang of een gedetineerde tevoren uitdrukkelijk heeft kenbaar gemaakt dat hij bij bezoek in de gelegenheid wenst te worden gesteld zich op cel terug te trekken. Dit brengt bijvoorbeeld mee dat wanneer een groep van vijf bezoekers of meer de inrichting bezoekt, het voor de hand ligt dat gedetineerden in de gelegenheid worden gesteld zich op cel terug te trekken en er niet te snel vanuit kan worden gegaan dat dit door personeelstekort onmogelijk is. In de regel zal immers tevoren wel tijdig bekend zijn dat een groep bezoekers van een dergelijke omvang naar de inrichting komt. Dit klemmt nog meer als het om bezoekers gaat die niet beroepshalve en/of als justitieambtenaar in de inrichting aanwezig zijn.

In het onderhavige geval was de wens van klager om bij bezoek in de gelegenheid te worden gesteld zich op cel terug te trekken bekend. Het betrof ambtelijk bezoek in een aanzienlijke omvang van meer dan vijf personen. Nu dergelijke bezoeken ruim tevoren plegen te worden aangemeld en niet gesteld is dat dit in het onderhavige geval anders was, is de beroepscommissie van oordeel dat het nalaten van een melding van de komst van het bezoek en het nalaten klager in de gelegenheid te stellen zich op cel terug te trekken onredelijk en onbillijk is. De uitspraak van de beklagcommissie zal daar-

om, zij het op andere gronden, worden bevestigd.

De beroepscommissie kan zich verenigen met de toegekende tegemoetkoming. Ook dit onderdeel van het beroep zal daarom ongegrond worden verklaard.

De uitspraak

De beroepscommissie verklaart, het beroep ongegrond en bevestigt de uitspraak van de beklagcommissie, met wijziging van de gronden.

NOOT

In de penitentiare inrichting bestaan er mogelijkheden van bezoek en van bezoek. De eerste vorm van bezoek betreft, grof gezegd, het wettelijk geregelde recht van de gedetineerde om bezoek te ontvangen (art. 38 Phw). Bij de tweede vorm gaat het om de situatie –waarover de lezer van dit tijdschrift ongetwijfeld uit eigen ervaring kan meepraten– dat (een groep) personen om andere redenen dan beoogd contact met een specifieke gedetineerde een bezoek brengen aan een inrichting. Zo'n bezoek staat nogal eens in het teken van voorlichting over de gang van zaken in de inrichting, maar het kan ook betrekking hebben op het leveren van producten en diensten (zoals bij een aannemer die technische aanpassingen verricht aan de inrichting). Kenmerkend voor deze tweede vorm van bezoek –en in afwijking van de eerste bezoeksform– is dat de gedetineerde in principe geen inbreng heeft bij de beantwoording van de vraag of de bezoeker toegang tot de inrichting wordt verleend. Zo bezien, wordt deze bezoeksform de gedetineerde in zekere zin opgedrongen, hoewel de praktijk leert dat dit bezoek door veel gedetineerden niet als onplezierig wordt ervaren.

Dat neemt niet weg dat voor gedetineerden die een ongewenste confrontatie met bezoekers liever uit de weg gaan, praktische voorzieningen dienen te worden getroffen die bewerkstelligen dat deze gedetineerden zoveel mogelijk bui-

ten het blikveld van de bezoekers blijven. De redelijkheid speelt hier een rol: bepaalde vormen van contact zijn –evenals in de wereld buiten de inrichting– onvermijdelijk. Zo zal bij een brandoefening in de inrichting niet te voorkomen zijn dat een gedetineerde in beeld komt bij hulpverleners. Dat hangt samen met de aard van de situatie. In de hierboven afgedrukte uitspraak beschrijft de beroepscommissie bij wijze van voorbeeld een situatie van een tijdig tevoren aangemeld bezoek van een groep van ten minste vijf personen. In een dergelijk geval brengt de redelijkheid mee dat van de inrichting verlangd mag worden dat de gedetineerde in de gelegenheid wordt gesteld zich op cel terug te trekken.

Ook de beroepscommissie komt, in een op de omstandigheden van het geval toegespitste overweging, tot het oordeel dat de redelijkheid (en de billijkheid) hier bepalende factoren zijn. De invulling van deze algemene maatstaf hangt af van de concrete omstandigheden van het geval. Op dit punt slaat de beroepscommissie een aantal nuttige piketpaaltjes. Daarmee geeft zij een belangrijke verdieping ten opzichte van haar in de hierboven afgedrukte uitspraak weergegeven oordeel van 25 juli 2008 (nr. 08/1115/GA). De piketpaaltjes –wellicht beter: gezichtspunten of wegingsfactoren– laten zich grosso modo onderscheiden in enerzijds het belang van de gedetineerde en diens recht op privacy en anderzijds redenen van organisatorische aard.

Waar het gaat om het belang van de gedetineerde speelt in de optiek van de beroepscommissie een rol of de gedetineerde tevoren uitdrukkelijk heeft kenbaar gemaakt dat hij bij bezoek in de gelegenheid wenst te worden gesteld zich op cel terug te trekken. Die omstandigheid kan niet los worden gezien van de vraag of de gedetineerde daadwerkelijk de mogelijkheid heeft gehad om zijn wensen dienaangaande kenbaar te maken. Daarmee is derhalve ook de vraag aan de orde of de gedetineerde tijdig op de hoogte is gebracht van het aanstaande bezoek en de mogelijke consequenties

daarvan voor hem. Dit laatste betreft een omstandigheid van organisatorische aard. De beroepscommissie stipt meer van dergelijke omstandigheden aan: de aard en omvang van het bezoek, de beschikbaarheid van voldoende personeel en de spoedeisende aard van het bezoek. Voorts kent de beroepscommissie betekenis toe aan de vraag of het gaat om bezoekers gaat die niet beroepshalve en/of als justitieambtenaar in de inrichting aanwezig zijn (welke factor een zekere overlap vormt met de aard van het bezoek).

Met het in de hierboven afgedrukte uitspraak gepresenteerde overzicht van wegingsfactoren verschaft de beroepscommissie de inrichtingen een nuttig houvast bij de vraag welke gevolgen een bepaald bezoek kan of moet hebben voor de gedetineerden. Gelet op de casuïstische aard van deze wegingsfactoren ligt wettelijke normering minder voor de hand en moet worden toegejuicht dat (dus) de beroepscommissie de hand-schoen heeft opgepakt. Daarbij spreekt in het bijzonder aan dat de beroepscommissie zich enerzijds niet ongevoelig toont voor organisatorische problemen aan de zijde van de inrichting die dergelijke bezoeken met zich mee kunnen brengen, maar dat zij anderzijds als uitgangspunt lijkt te nemen dat de inrichting zich niet zonder meer achter die problemen kan verschuilen en in beginsel gehouden is om tijdig aan de gedetineerden te melden dat er bezoek op komst is en de gedetineerden de gelegenheid te verschaffen zich op cel terug te trekken. In beklag-procedures is de 'bewijslast' hierdoor bij de inrichtingen gelegd.

T. Kooijmans